

Rapportering i verksamhetsberättelsen

1. Hur har intern kontroll och riskhantering ordnats i Lovisa stad?

Stadsstyrelsen sköter ordnandet av intern kontroll och riskhantering. Dessutom ansvarar alla de verksamhetsorgan och tjänsteinnehavare som tilldelats befogenhet att använda stadens medel och som fungerar som myndighet för genomförandet av den interna kontrollen.

Den interna kontrollen och riskhanteringen är kontinuerlig verksamhet som genomförs genom uppföljning av den sedvanliga, dagliga verksamheten och genom periodiska utvärderingar. Som helhet omfattar den interna kontrollen och riskhanteringen

- förvaltningens organisering
- ledningsansvar
- kontrollåtgärder
- rapportering
- uppföljning
- utvärdering.

Målet är en kontinuerlig, årligen framåtskridande process som främjar verksamhetssätten.

Den uppdaterade anvisningen för intern kontroll och riskhantering godkändes av stadsfullmäktige 15.5.2019 § 55. Enligt anvisningen koordineras utvecklingen av riskhanteringen av en riskhanteringsarbetsgrupp utsedd av stadsdirektören. Framförallt på grund av personalsituationen inom ekonomitjänsterna utsågs ingen riskhanteringsgrupp 2020 utan stadens ledningsgrupp har med ledning av stadsdirektören ansvarat för koordineringen.

Intern kontroll och riskhantering har genomförts i enlighet med tidigare år, baserat på den av stadens centraler och ansvarsområden 2016 gjorda analysen av verksamhetsmiljön och de utifrån analysen beredda centralspecifika riskprofilerna, det vill säga den förteckning över de mest betydande riskerna som anknyter till respektive centrals verksamhet och hanteringsförfaranden som gäller riskerna i fråga. Som resultat av analysen och riskprofilen preciserades de åtgärder med vilka man säkerställer riskhanteringen och ansvaren samt utnyttjandet av de strategiska, de verksamhetsmässiga och de ekonomiska möjligheterna. Med åtgärderna uppnår vi en skälig säkerhet av att uppnå ovannämnda mål och av att verksamheten är resultatrik. Centralspecifika resultat och planerade åtgärder rapporteras till nämnderna och vattenaffärsverkets resultat och planerade åtgärder till direktionen. Nämnderna och direktionen följer även upp vidtagandet av åtgärderna och hur resultatrika de är. Centralernas och ansvarsområdenas mest betydande risker och åtgärderna som bestämts för dessa riskers hantering rapporteras för stadsstyrelsen.

Riskhanteringen bedöms ur synvinkeln av den godkända budgeten och uppföljningen sker i sin tur i samband med beredningen av bokslutet och delårsrapporteringen. Detta ger stadsstyrelsen tillräckliga uppgifter att i verksamhetsberättelsen uttala sig om de centrala slutledningarna och ordnandet av intern kontroll och riskhantering i Lovisa stad och Lovisa stadskoncern.

2. Hur bedöms ordnandet av intern kontroll och riskhantering?

Den centralvisa bedömningen av riskhanteringen gjordes i centralernas egna ledningsgrupper med hjälp av Kommunförbundets blankett för bedömning av risker. Därefter gjorde stadens ledningsgrupp en bedömning av ordnandet av intern kontroll och riskhantering på hela stadens nivå.

Enligt anvisningen om intern kontroll och riskhantering klassificeras riskerna i fyra huvudgrupper enligt förorsakarprincipen:

- strategiska risker
- operativa risker
- ekonomiska risker
- skaderisker.

En del av riskerna är sådana att de i princip kan höra till flera grupper.

Efter att riskerna identifierats kan man bedöma deras godtagbarhet och rimlighet samt försöka hitta ändamålsenliga riskhanteringsåtgärder.

3. Intern kontroll i olika funktioner och processer

Den interna kontrollen är en väsentlig del av det normala ledningsarbetet som görs i staden. Framför allt ansvarar personer i chefsställning för den interna kontrollen.

Till den regelbundna kontrollen hör bland annat att

- följa upp verksamheten och avvikelser i den i samband med delårsöversikterna
- följa upp utfallet av budgeten
- utföra en årlig centralsspecifik redogörelse för den interna kontrollen och riskhanteringen i samband med verksamhetsberättelsen
- övervaka att verksamhetsprinciperna och anvisningarna följs
- följa upp tjänsteinnehavarnas och verksamhetsorganens beslut
- upprätthålla ett system för att granska och godkänna inköps- och försäljningsfaktureringen
- följa upp arbetsuppgifterna och verksamheten
- vid behov ingripa i missförhållanden.

Intern revision är oberoende och objektiv verksamhet med vilken man kan säkerställa att den interna kontrollen fungerar. Tjänsterna för den interna revisionen i Lovisa stad används med stadsdirektörens eller stadsstyrelsens beslut då köpta tjänster behövs.

Verksamhetens resultatrikhet

Bokslutet för 2020 blev klart bättre än budgeterat. Till detta bidrog emellertid i betydande grad det coronastöd vi fick av staten och den behovsprövade höjningen av statsandelen. Trots coronaviruspandemin var verksamhetskostnaderna mindre än 2019, delvis på grund av stadens program för balansering av ekonomin. Genom den månadsuppföljning som rapporterats till stadsstyrelsen har vi i ett tidigare skede kunnat lyfta fram tidiga signaler för överskridningshot.

Vi satsar allt mer på planmässighet och förebyggande verksamhet i all stadens verksamhet, och överlag verkar man anse att vi lyckats förbättra processen. Förebyggande är ju alltid i regel mer resultatrikt och kostnadsfördelaktigt. Därför kommer vi i själva verket även i fortsättningen att allt mer systematiskt vidta förebyggande verksamhet.

Corona-pandemin har påverkat brett genom stadens olika funktioner, speciellt i grundtrygghetscentralen och centralen för bildning och välfärd. Den utmanande situationen till trots har stadens funktioner kunnat skötas planenligt.

Förvaltningen

Inom förvaltningen betonas skapandet av en allmän lednings- och förvaltningskultur. Då det i organisationen råder en liknande uppfattning om god förvaltningssed förstärks även den interna kontrollen. Detta uppnås genom att öka antalet temautbildningar, att ta i bruk gemensamma anvisningar och att omfatta riskhanteringen som en del av vardagen.

En god förvaltning är en grundläggande rättighet, som innefattar bland annat behandlingens offentlighet och sakägarens rätt att bli hörd, att få ett motiverat beslut och att få överklaga. I ljuset av de anförda klagomålen, överklagningarna och besvären samt de beslut som fått med anledning av klagomålen, överklagningarna och besvären, kan det konstateras att lagen, besluten och god förvaltningssed följs i centralerna och vattenaffärsverket. Sådana procedurfel som konstaterats i enskilda fall har korrigerats och verksamhetssätten har ändrats till att följa kraven.

Risker i anslutning till cybersäkerhet och datasekretess har ökat såväl världen över som nationellt. Också i stadens organisation har vi konstaterat en ökning av försök till kränkning av datasäkerhet och datasekretess, dock har vi i tillräcklig mån kunnat svara på denna utmatning. Risken har minimerats med utbildning och rådgivning samt genom att delta i beredskapsövningar inom området.

Inom personalförvaltningen kan man skönja de allmänt identifierade rekryteringsutmaningarna inom flera yrkesgrupper. För att få kompetenta arbetssökande behöver staden satsa på åtgärder för att såväl förtydliga sin arbetsgivarbild som betala en så konkurrenskraftig lön som möjligt. Personalbesparingarna i kombination med coronaviruspandemin och kommunernas nya uppgifter har en inverkan på personalens ork, arbetsförmåga och trivsel i arbetet. Således är det viktigt att vi trots sparåtgärderna oavbrutet fortsätter med de redan påbörjade åtgärderna för att öka personalens arbetstillfredsställelse och ork i arbetet.

Vi har redan i flera år varit medvetna om stadens utmanande ekonomiska situation. Vi har försökt uppnå ekonomisk balans genom vårt program för balansering av ekonomin, genom ekonomisk disciplin och genom att noga överväga möjligheterna att minska personalen efter naturliga avgångar. För att uppnå ekonomisk balans och för fortsatt positiv utveckling krävs det fortgående sträng ekonomisk disciplin under flera år och åtgärder för att öka antalet invånare och arbetsplatser.

Grundtrygghetscentralen

Den fortgående social- och hälsovårdsreformen med anknytande lagändringar fördröjer utvecklingen av grundtrygghetscentralens verksamhet och stabiliseringen av ekonomin. Den ekonomiska risken och i synnerhet vårdskulden höjs ytterligare av den pågående coronavirusepidemin. Den stora andelen äldre

befolkning i staden kommer även framöver att innebära utmaningar för såväl verksamheten som ekonomin. Personalminskningarna i anknytning till balanseringen av ekonomin och de rekryteringsrelaterade utmaningarna medför i allt högre grad risker i anslutning till tjänsternas kvalitet och tillgänglighet. De exceptionella arbetsförhållandena på grund av pandemin och resursbristen innebär en stor psykisk belastning för personalen.

Centralen för bildning och välfärd

Inom centralen för bildning och välfärd finns det risk för att man inte får tillräckligt med lämpliga vikarier för den ordinarie personalen, att verksamhetsställena inte har ett tillräckligt högklassigt skick och att lokalerna inte räcker till. En betydande risk för personalen är de anställdas känsla av att de i mindre grad än tidigare har kontroll över sitt arbete och att arbetet blir mer belastande. Coronaviruspandemin och dess konsekvenser utgör också en stor utmaning för att verksamheten i sin nuvarande omfattning ska rätta till. Det finns till exempel risk för ökad skolfrånvaro på grund av den ökade psykiska ohälsan bland barn och unga.

Centralen näringsliv och infrastruktur

Som de mest betydande riskerna för centralen för näringsliv och infrastruktur har man lyft fram konsekvenserna av personalminskningarna för centralens servicenivå i kombination med problemen i rekryteringen av personal och de utmaningar som dessa problem medför med tanke på personalens ork. Andra betydande risker är reparationskostnaderna i anknytning till problem med inomhusluften, pågående byggprojekt och det eftersatta underhållet av byggnader. Den ökade arbetslösheten och de ökade utgifterna för arbetsmarknadsstöd på grund av den ökade arbetslösheten betraktas också som en risk.

Koncernövervakning

I samband med organisationsförändringen bildades under stadsstyrelsen en utvecklings- och koncernsektion. Stadens nya ägarstyrnings- och koncerndirektiv godkändes av stadsfullmäktige 12.6.2019 § 63. Direktivet utdelas åt representanterna i de bolag som tillhör koncernen och i vilka staden utövar inflytande.

Bolagen kan delas i tre kategorier:

- a) bolag som i sin helhet ägs av Lovisa stad
- b) Lovisa stads ägarintressesamfund
- c) övriga.

I frågan om de bolag som Lovisa stad äger reser sig Lovisa Bostäder Ab över de övriga. Staden har ett betydande kapital bundet i Lovisa Bostäder Ab och bolagets verksamhet har även av strategisk betydelse. Därför följer vi nära upp bolaget och för en kontinuerlig dialog med de representanter som staden utnämnt till bolagets styrelse. Gällande ägarintressesamfunden måste man nämna Kymmenedalens El Ab, som utgör stadens absolut värdefullaste ägande. Lovisa stad är den största delägaren i bolaget och enligt delägaravtalet är ordförande för bolagets styrelse därmed även utsedd av Lovisa stad.

Den allmänna riktlinjen är att staden alltid har representanter i de bolag i vilka staden på basis av ägande har rätt därtill. Vi följer kontinuerligt upp verksamheten för dessa bolag genom att ha styrelsemedlemmar och representanter på bolagsstämmorna.

Utvecklings- och koncernsektionen har inlett uppföljningen av koncernbolagens verksamhet och träffar regelbundet bolagens representanter under sektionens möten. Affärsverket Lovisa Vatten verkar under stadens FO-nummer men också Vattenaffärsverket hör till de samfund vilkas verksamhet sektionen följer upp. Vattenaffärsverket rapporterar dock skilt sina risker skriftligen till sin egen direktion.

De mest betydande ekonomiska riskerna (risken att förlora pengar) hänför sig till några större äganden. Risken för förlorat anseende kan i praktiken ske i vilket som helst bolag i stadens koncern. Till en viss del är skadan med förlorat anseende även förknippat med ett hur stort och hur viktigt bolaget är. Vi stävar efter att begränsa och kontrollera risken för förlorat anseende genom att informera bolagen om stadens verksamhetsprinciper samt genom att ge anvisningar åt de stadens representanter som verkar i bolagen.

4. Utvecklingsområden inom delområdena för riskhantering och intern kontroll

Stadsfullmäktige godkände i maj 2019 den uppdaterade anvisningen för intern kontroll och riskhantering samt i juni 2019 det nya ägarstyrnings- och koncerndirektivet.

Som utvecklingsområden ses för alla centralers och affärsverkets del att

- allt bättre omfatta anvisningen för intern kontroll och riskhantering i den dagliga verksamheten
- utarbeta och upprätthålla beskrivningar och anvisningar om centralernas kärnprocesser (uppgörs i samband med uppgörandet av informationshanteringsmodellen).

5. Utredning om ordnande av intern revision

Vi köper vid behov den interna revisionens uppdrag som externa sakkunnigtjänster.

6. Ställningstagande om den interna kontrollens lämplighet och tillräcklighet

Stadsstyrelsen föreslår som sin helhetsbedömning, utifrån centralernas rapportering och sin egen kontinuerliga uppföljning, att den interna kontrollen och riskhanteringen i huvudsak är på en god nivå. Den interna kontrollen i Lovisa stad producerar i huvudsak en skälig säkerhet om att verksamheten är resultatrikt, att verksamheten följer lag och god förvaltningssed, att medlen och egendomen tryggas samt att den pålitliga verksamhetsmässiga och ekonomiska information som ledningen kräver är tillräcklig.

De många utmaningar och förändringar som berör det kommunala fältet skapar på allmän nivå oklarhet gällande kommunernas kommande verksamhet och livskraft. För Lovisa stads del identifierar vi bland annat utmaningarna i anslutning till

- demografin
- trycket på ekonomin så som behovet att balansera inkomster och utgifter
- tillgången till och rekryteringen av kunnig personal
- osäkerheten kring hur reformer, så som social- och hälsovårdsreformen framskrider.

Å andra sidan finns det behov för utvecklingsåtgärder för att uppnå tillväxt och livskraft samt för att tillhandahålla service. Vidtagandet av utvecklingsåtgärderna förutsätter satsningar på resurser och

investeringar. Att säkerställa en balanserad ekonomi för staden förutsätter ett fortgående utvecklande av serviceproduktionsnätet och verksamhetsprocesserna.

Ordnandet av den interna kontrollen baserar sig på tillräckliga anvisningar och den systematiska organisationstäckande riskkartläggningen är à jour. De centralaste riskerna av olika slag som anknyter till strategin, verksamheten och ekonomin har bedömts. I organisationen ser man riskerna också som möjligheter. Riskhanteringsresultatrikhet förutsätter dock ännu att uppföljningen genomförs mer systematiskt och att man regelbundet följer upp och bedömer hur resultatrik verksamheten är.